

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Облік, аудит і аналіз заробітної плати в сучасних умовах господарювання
(на прикладі ТОВ «Одесагаз-постачання»)
(назва теми)

Виконавець:

студент ЦЗФН

Бірук Анастасія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Черкашина Тетяна Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. При прийнятті ефективних управлінських рішень вагому роль відіграє достовірна та оперативна інформація про розрахунки з оплати праці на підприємстві. Належну увагу необхідно приділяти стану розрахунків з оплати праці та структурним змінам таких витрат на підприємстві, оскільки їх частка є значною у собівартості виготовленої продукції, наданих послуг, тощо. Ефективне управління розрахунків з оплати праці є особливо актуальним зараз, тому що більшість підприємств постійно скорочують свої витрати. Систему інформаційних потоків щодо розрахунків з оплати праці на підприємстві формують на підставі даних бухгалтерського обліку, які з метою планування, аналізу і контролю за оперативними рішеннями формуються фахівцями з обліку та подаються вищому керівництву. Облік праці, заробітної плати та інших виплат на будь-якому підприємстві посідає провідне місце в системі бухгалтерського обліку. Праця є найважливішим елементом витрат виробництва й обігу. Заробітна плата - основне джерело доходу робітників і службовців, з її допомогою здійснюється контроль за мірою праці та споживання, вона використовується як найважливіший економічний важіль управління економікою.

Облік праці та заробітної плати є одним із найважливіших і складних у системі бухгалтерського обліку підприємства. На всіх підприємствах країни, незалежно від напрямку діяльності, ведеться облік заробітної плати. Тому, питання бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати є актуальними для кожного підприємства України, вони потребують теоретичних і практичних досліджень. Вирішення проблемних питань обліку заробітної плати позитивно вплине на формування достовірної інформації про розрахунки з оплати праці найманих працівників для користувачів інформації різного рівня, що і обумовило актуальність обраної теми.

Мета дослідження. Метою є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних питань організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків з заробітної плати, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Завдання дослідження. Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність, види та форми заробітної плати;
- розглянути нормативно-правові акти, що регулюють облік і контроль розрахунків з оплати праці;
- надати загальну характеристику об'єкту дослідження;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність досліджуемого підприємства;
- розглянути особливості обліку заробітної плати на підприємстві (облік нарахування та утримань із заробітної плати);
- розкрити недоліки та напрями вдосконалення діючої системи обліку на підприємстві;
- розглянути теоретичні аспекти і практику проведення аудиту заробітної плати;

- провести аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві;
- розробити кореляційно-регресійний аналіз рівня оплатомісткості наданих послуг ТОВ «Одесагаз-постачання».

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі магістра виступають процеси, що забезпечують ефективність обліку, аналізу та аудиту оплати праці.

Предмет дослідження є організаційно-методичні аспекти обліку, аналізу і аудиту оплати праці в ТОВ «Одесагаз-постачання».

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи, серед яких: діалектичний і системний підходи, метод індукції і дедукції, аналізу і синтезу, метод порівняння, спостереження, історичний і логічний. У доповнення до цього використано такі статистичні методи, як: факторний, кореляційний та регресійний аналіз.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік і аудит розрахунків з оплати праці, наукові праці вітчизняних учених, періодичні видання, матеріали міжнародних і наукових конференцій, дані первинного обліку, статистичної та фінансової звітності досліджуваного підприємства, дані з мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (72 найменувань) та 30-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 130 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 17 таблиць.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Черкашина Т. В. Гармонізація обліку заробітної плати на підприємствах за міжнародними стандартами / Т. В. Черкашина, А.С. Бірук // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: тези допов. IV Міжнародної наук.-практ. інтернет конф., 28 грудня 2018 р., м. Тернопіль. – 2018.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти обліку заробітної плати**» розкрито сутність, види та форми заробітної плати; розглянуто нормативно-правові акти, що регулюють облік і контроль розрахунків з оплати праці; визначено напрямки гармонізації обліку заробітної плати на підприємствах за міжнародними стандартами.

У другому розділі «**Діюча практика обліку заробітної плати у ТОВ «Одесагаз-постачання»**» надано загальну характеристику об'єкту дослідження; проаналізовано фінансово-господарську діяльність дослідного підприємства; розглянуто особливості обліку заробітної плати на підприємстві (облік нарахування та утримань із заробітної плати); розкрито недоліки та напрями вдосконалення діючої системи обліку на підприємстві;

У третьому розділі «**Аудит та аналіз обліку заробітної плати у ТОВ «Одесагаз-постачання»**» розглянуто теоретичні аспекти і практику проведення аудиту заробітної плати; проведено аналіз ефективності використання трудових

ресурсів на підприємстві; розроблено кореляційно-регресійний аналіз рівня оплатомісткості наданих послуг ТОВ «Одессагаз-постачання».

ВИСНОВКИ

На базі проведеного дослідження, вивчаючи нормативно-правові акти, науково-методичну та періодичну літератури, облікову документацію базового підприємства відносно обліку заробітної плати, нами було зроблено наступні висновки:

1. Оплата праці є одним із чинників ефективності діяльності підприємства, оскільки розмір нарахованої заробітної плати, своєчасність і повнота розрахунків із працівниками впливає на якість праці найманих працівників та суму витрат підприємства.

Форми і системи оплати праці, норми праці та їх розцінки, тарифні сітки та ставки, схеми посадових окладів, умови винагороди й інших виплат встановлюються підприємствами самостійно, за допомогою визначення в колективному договорі, але з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством.

2. Нині політика щодо грошових доходів населення, у структурі яких найбільшу питому вагу становить оплата праці, є одним із найважливіших напрямів соціально-економічної політики держави і має охоплювати всі верстви населення, сприяти зростанню реальних доходів працюючого та непрацюючого населення.

В Україні практично створено законодавчо-правову базу регулювання державних механізмів оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм. Але, механізми державного регулювання оплати праці ще не спрацювали в повному обсязі через відсутність чітких визначень деяких понять та неузгодженість норм у трудовому законодавстві України.

3. Україна виборює право входження до Європейського Союзу – це є логічним, бо надає змогу країні бути цивілізованою, правовою державою із демократичним суспільством. Наша країна володіє цінним ресурсом – висококваліфікованим персоналом: робочим і науково-технічним. Саме це, стало сприяти поширенню трудової міграції із України у країни ЄС, із метою підвищення рівня життя без зміни постійного місця проживання.

Порівнюючи національні та міжнародні стандарти необхідно зазначили, що МСБО 19 «Виплати працівникам» є змістовнішим, ніж П(С)БО 26 «Виплати працівникам», мають кращу структуру та обґрунтування усіх питань, що розглядаються. На наш погляд це зумовлено тим, що бухгалтерський облік в Україні строго регламентований і окрім П(С)БО 26 «Виплати працівникам», розрахунки з оплати праці регламентуються ще цілим переліком нормативно-правових актів.

Дипломне дослідження виконувалось на базі підприємства ТОВ «Одессагаз - постачання». Основна діяльність підприємства – торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи. У дипломній роботі нами було проведено розрахунки коефіцієнтів ліквідності підприємства. За результатами можна зробити такі висновки:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності відповідає встановленому нормативу, що підтверджує платоспроможність підприємства. В 2016 році спостерігалась позитивна тенденція росту показника на 7%, в 2017 році у порівнянні з 2016 роком, також зростання, але на 1%, що свідчить про достатній рівень оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності перевищує норматив і це свідчить про те, що за рахунок грошових коштів і очікуваних фінансових надходжень можуть бути погашені поточні обов'язки підприємства. В 2016 році коефіцієнт швидкої ліквідності у порівнянні з 2015 роком залишається на однаковому рівні. Хоча, за даними балансу ми бачимо, що вартість оборотних активів у 2016 році збільшилась у 2 рази і склала 1648152 тис. грн, (без вартості запасів), одночасно відбулося і збільшення кредиторської заборгованості за товари та послуги майже у 3 рази (1292910 тис.грн) у порівнянні із 2015 роком (471472 тис. грн.). Відбулося це за рахунок стрімкого росту дебіторської заборгованості за продукцію та послуги в активі балансу у 2016 році, що зумовлено зниженням платоспроможності населення у 2016 році. У зв'язку з цим, збільшилась кредиторська заборгованість підприємства за продукцію та послуги – неможливість своєчасної оплати.

Аналіз платоспроможності показав, що підприємство є залежне від зовнішніх джерел фінансування, але з наступного за роком створення 2016 роком є позитивні тенденції, що сприяють росту платоспроможності підприємства- це рост прибутку – у 2016 році 3819 тис.грн, у порівнянні із 2015 роком – 75 тис. грн. З іншого боку, є покращення маневрування власними засобами, що пов'язане з їх ростом у 2016 році,, що покращує управління фінансами підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів показує, що на кожен гривню залучених коштів було отримано виручки на суму 7120 грн - у 2015 році, у 2016 р відбулось збільшення активів підприємства і збільшення виручки, але відбулось зменшення коефіцієнта – до 2853 грн, що на 4267 грн менше ніж у попередньому році.

Показники продуктивності праці у ТОВ «Одесагаз - постачання» - високі - чистий дохід від реалізації у 2016 році збільшився на 1998620 тис.грн, а саме на 337,8%. Зумовлено це, зростанням цін на газ для споживачів та зверх прибутковістю галузі і збільшенням середньоспискової чисельності персоналу на 9 чоловік у 2016 році, збільшенням відповідно кількістю відпрацьованих всіма робітниками людиноднів на 2364 і збільшенням кількості годин відпрацьованих всіма робітниками на 18912 люд.-годин.

Аналіз розрахунків показує, що ТОВ «Одесагаз - постачання» раціонально використовує фонд робочого часу. Продуктивності праці висока, трудові ресурси використовують без додаткових заходів і витрат.

У звітному році порівняно з попереднім роком спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації на 1998620 тис. грн. і збільшення витрат по заробітній платі і відрахуванням на соціальні заходи на +7670,0 тис. грн. При цьому оплатомісткість випущеної продукції збільшилася на 4 грн, внаслідок чого відбулося зменшення собівартості на 11355,1 тис. грн.

2. На підприємстві ТОВ «Одесагаз - постачання» організація обліку оплати праці здійснюється у відповідності з нормами КЗпП, ПКУ, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Законом України «Про оплату праці,

П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 26 «Виплати працівникам», планом рахунків бухгалтерського обліку та інструкцією до нього, положенням про оплату праці, а також наказом «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику».

На підприємстві ТОВ «Одесагаз - Постачання» у 2015 році працювали 105 чоловік, у 2016 – 123, у 2017 – 132. Всі форми і системи оплати праці, норми праці, тарифні сітки, схеми посадових окладів встановлюються ТОВ «Одесагаз - Постачання» самостійно у колективному договорі, але з дотриманням норм і гарантій, передбачених чинним законодавством.

3. Облік розрахунків з оплати праці на підприємстві є автоматизованим, з використанням комп'ютерної програми «1С: Бухгалтерія 8.0», кожен документ проходить всі стадії документообігу: обробка таблиця обліку робочого часу, розрахунок заробітної плати кожного робітника, відпрацювання наказів підприємства (про прийняття на роботу, про звільнення, про преміювання, про надання відпустки), розрахункова відомість нарахувань і утримань, оборотна відомість синтетичного обліку за субрахунком 661, платіжна відомість на видачу заробітної плати, головна книга, баланс.

Дослідження діючої системи обліку ТОВ «Одесагаз - постачання» показали, що бухгалтерський облік на підприємстві ведеться на досить високому рівні. Але, незважаючи на достатньо високий рівень ведення бухгалтерського обліку, нами були виявлені деякі недоліки, щодо усунення яких нами були надані рекомендації керівництву підприємства.

1. Розробляючи положення про оплату праці, преміювання тощо, керівництву ТОВ «Одесагаз - постачання» необхідно: розширювати практику персоніфікації ставок і окладів найбільш кваліфікованим працівникам, орієнтованим на підвищення ефективності праці.

Досліджуване підприємство займається поставкою газу до споживачів міста Одеса. Під час надання послуг, бригада техніків систематично обслуговує газотранспортні мережі з метою виявлення технічних недоліків, щоб запобігти аварії. Рекомендуємо керівництву преміювати ті бригади, які здійснюють ремонти більше трьох раз на місяць. Тому, що заробітна плата усіх техніків однакова і не залежить від кількості проведених технічних ремонтів за місяць. А, кількість ремонтів у кожній бригаді – різна. Це залежить від таких факторів: на якому участку працює бригада; який термін експлуатації мережі; який фізичний знос об'єктів. Під час нарахування заробітної плати ці моменти не враховані і не мають заохочень за кількість здійснених ремонтів. Зарплату отримують за місяць однакову і ті робітники, що здійснювали ремонти протягом місяця і ті, котрі не отримували заявки на ремонт.

2. Враховувати специфіку роботи з населенням і різним рівнем навантаження у різних центрах надання послуг, при створенні системи стимулювання, встановлювати спеціальні фактори оцінок робіт для методу бальної системи преміювання, для персоналу, посилюючи регуляторну і стимулюючу функції заробітної плати. Тобто, встановити систему балів для робітників, що надають послуги населенню у центрах відвідувань: за кількість клієнтів, що обслуговані за місяць, за ввічливість і вдячність – за кількість позитивних відгуків від клієнтів. Для цього рекомендуємо керівництву встановити у залі обслуговування населення

прозорі скриньки і два види кольорових знаків для голосування, щоб кожен клієнт методом голосування, без обтяжень міг оцінити якість наданої йому послуги, обрав потрібний колір. За цими результатами клієнтського голосування приміювати кращих робітників.

3. Для робітників бухгалтерії і управлінського персоналу рекомендуємо керівництву визначити перелік факторів та критеріїв оцінювання умов преміювання: рівень кваліфікації, ступінь відповідальності виконаної роботи, рівень професійної майстерності, ініціативності, стаж роботи. Для робітників, стаж роботи яких менше трьох років оцінювати результати їх кваліфікації, як здатність навчатися, креативний підхід до справи, відповідальність, вміння швидко відповідати сучасним реаліям.

4. Правильний облік оплати праці, розподіл її за сферами надання послуг, а також своєчасний аналіз дають можливість виявити нові резерви в підвищенні оплати кожного працюючого ТОВ «Одесагаз - постачання».

Таким чином, необхідно звертати особливу увагу на мотиваційні заходи в організації та стимулюванні праці на підприємстві, серед яких значного розповсюдження набрали преміювання, доплати та надбавки. Треба наголосити, що з одного боку, рівень премії як форма стимулювання працівників виробничої діяльності повною мірою залежить від результатів діяльності підприємства, і навпаки, результат господарювання залежить від практичної організації системи преміювання окремих категорій персоналу.

Отже, підприємство має постійно шукати джерела зростання продуктивності праці. Для рекомендацій щодо підвищення продуктивності праці у ТОВ «Одесагаз - постачання» необхідно враховувати специфіку галузі. Газопостачання є високорентабельною галуззю. Але, працівники ТОВ «Одесагаз - постачання» мають забезпечувати цілодобове постачання газу у домівки одеситів і на підприємства міста Одеси, тому від їх компетентності залежить якість постачання і своєчасність отримання газу. Задля цього рекомендуємо керівництву підприємства:

1. Під час прийому на роботу працівників, віддавати перевагу лише кваліфікованим кадрам із належним рівнем освіти.

2. Окрім належною для кваліфікації освіти, працівники, що працюють із клієнтами мають бути ввічливими і толерантними. Це сприятиме підвищенню рівню сплат за надані послуги і підвищить імідж підприємства, знизить соціальну напругу у суспільстві, яка зростає із зростанням цін на газ. Технічні працівники повинні мати відповідний досвід роботи, враховуючи усі ризики, що притаманні газовій галузі.

3. Для збільшення продуктивності праці, рекомендуємо керівництву поліпшувати умови праці і можливість короткочасного відпочинку для технічних працівників, які обслуговують газогони. Щоб на кожному участку була кімната відпочинку для техніків, які мають працювати за будь-яких погодних умов.

4. Проведений аналіз оплатомісткості виробництва продукції показав, що частка заробітної плати у собівартості продукції мала, тому підприємство має змогу преміювати працівників підприємства за якісно надані послуги клієнтам.

Специфіка функціонування ТОВ «Одесагаз - постачання», а саме, залежність від оплати наданих споживачем послуг з газопостачання, тарифна система визначення ціни наданих послуг, платоспроможність споживачів, – обумовлює

необхідність оптимізації витрат, у т.ч. витрат на оплату праці у розрізі кожного структурного підрозділу.

Пропозиції і рекомендації, викладені в роботі, будуть сприяти ефективному використанню коштів фонду оплати праці, своєчасному погашенню виникаючих заборгованостей, що в свою чергу покращить управління підприємством та надасть більше можливостей для подальшого розвитку ТОВ «Одесагаз - постачання».

АНОТАЦІЯ

Бірук А. С., «Облік, аудит і аналіз заробітної плати в сучасних умовах господарювання (на прикладі ТОВ «Одесагаз-постачання»)»,
(прізвище та ініціали студента) (назва кваліфікаційної роботи)
 кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071
«Облік і оподаткування» за магістерською програмою «Облік, аудит і
оподаткування підприємницької діяльності»,
 Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси, що забезпечують ефективність обліку, аналізу та аудиту заробітної плати.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту оплати праці. Проведено порівняльну характеристику виплат працівникам згідно вітчизняних та міжнародних стандартів. Здійснено аналіз показників з оплати праці та зроблено оцінку фінансового стану підприємства. Проведено економіко – математичне моделювання рівня оплатомісткості наданих послуг. Досліджено організаційні й правові засади аудиту праці та її оплати, основні методичні прийоми здійснення аудиту. Запропоновано напрями удосконалення обліку ТОВ «Одесагаз-постачання» зокрема, запровадити в обліку окремий рахунок для забезпечення відпусток працівників; переглянути Наказ та підготувати вичерпаний перелік положень щодо обліку зарплати; проводити індексацію заробітної плати. А, також напрями покращення діючої системи внутрішнього контролю через створення внутрішньої служби контролю

Ключові слова: заробітна плата, облік, ПДФО, військовий збір, аудит, ПСБО, МСФЗ, моделювання, аналіз.

ANNOTATION

Biruk A. S., «Accounting, audit and analysis of wages in modern economic conditions (for example, of LLC. «Odesagaz-postachaniy»)»,
(students surname and initials) (work title)
 thesis for Master degree in specialty «071 «Accounting and taxation» under the program
«Accounting, audit and taxation of Entrepreneurial Activity»,
 Odessa National Economic University
 Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study processes that ensure the efficiency of accounting, analysis and audit of wages. Diploma thesis deals with theoretical aspects of accounting, analysis and audit of wages.

The comparative characteristics of payments to employees according to national and international accounting standards are carried out. The analysis of indices of wages was made and an estimation of the financial condition of the enterprise was made. The economical and mathematical modeling of the level of the cost of services provided is carried out. Organizational and legal bases of audit work and pay, basic teaching techniques of auditing. It was offered: recommendations for improving the accounting and analytical support and internal control of payroll calculations at the LLC. «Odesgazpostachaniy», in particular, to introduce a separate account for the provision of employee holidays; to review the Order and to prepare an exhaustive list of wage accounting regulations; to index wages. As well as directions for improving the existing system of internal control through the creation internal control service.

Keywords: wages, accounting, personal income tax, military tax, audit, PSAP, IFRS, modeling, analysis.